

Cod întrebare:	MMP_0015	Nr. înreg. MMP	Nr. 161066/DM/ 02.03.2011
Nume	PhD Corina Raceanu, Intercultural Institute Timisoara		

Întrebare

Petenta sustine "... protejarea zonei Rosia Montana ca areal al patrimoniului natural si cultural reprezentativ pentru Romania. Sunt impotriva exploatarii aurifere din zona care ar produce distrugerii definitive ale valorilor naturale si culturale atat de bogate in acel areal.

Răspuns

Credem cu sinceritate în faptul că dezvoltarea turistică a zonei Roșia Montană poate funcționa în paralel cu proiectul minier propus de către S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. (RMGC), chiar mai mult, dezvoltarea turistică în zonă va fi pozitiv influențată de Proiect.. De fapt, în momentul de față o bună parte din resursele turistice potențiale sunt rezultate directe ale Programului Național de Cercetare Alburnus Maior finanțat de către RMGC în conformitate cu obligațiile sale legale. Dintre acestea amintim:

1. Valorile de patrimoniu arheologic mobil și imobil

O enumerare succintă a patrimoniului imobil al Roșiei Montane cuprinde:

- Tău Găuri, monument funerar conservat *in situ*, și clasat ca monument istoric
- Piatra Corbului, monument al naturii (suprafață) și monument istoric (subteran), conservat *in situ*
- Carpeni, sit arheologic clasat ca monument istoric (clădiri romane cu hipocaust, zonă funerară), conservat *in situ*
- Păru Carpeni, sistem de galerii subterane echipate cu un sistem de roți hidraulice pentru evacuarea apelor de mină, datat în epocă romană, conservat *in situ*
- Cătălina Monulești, galerie minieră de epocă romană clasată ca monument istoric, conservat *in situ*
- Case monument istoric, 41 de clădiri înscrise în Lista Monumentelor Istorice, 2010, conservate *in situ*
- Zona Protejată - Centru Istoric, ansamblu arhitectural cu o suprafață de 137 ha ce cuprinde 317 clădiri (din care 35 sunt monumente istorice), conservate *in situ*
- Tăurile - lacuri antropice construite în sec. XVIII-XIX, conservate *in situ*

Începând cu 1999, o echipa de arheologi din Toulouse, specializați în arheologie minieră, asigură studiul științific al vestigiilor miniere din cadrul sitului Roșia Montană. Cei 7 km de galerii datate în epoca romană reprezintă suma tuturor lucrărilor de acest tip identificate și cartate, în toate masivele în care s-a efectuat cercetarea, și nu un tot unitar. Studiarea acestor structuri a însemnat așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare.

În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (respectiv finalizate pentru masivele Cetate, Cârnic, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut a fost descoperit cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină.
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale, etc.) pentru drenarea apelor de mină.
- zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală.
- zona masivului Jig-Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Muzeul Mineritului preconizat a fi deschis la Roșia Montană ar putea fi construit încă din timpul desfășurării activităților miniere. Acest muzeu ar urma să includă artefacte descoperite în timpul săpăturilor arheologice precum și acele obiecte expuse în actualul Muzeu al Mineritului, replici ale galeriilor, precum și redeschiderea unora dintre galeriile care s-au păstrat (ex. Galeria Cătălina Monulești unde a fost descoperit un sistem hidraulic din lemn datând din epoca romană și exploatarea antică de suprafață din zona Văidoaia). Proiectele specifice preconizate pentru realizarea acestui muzeu sunt prezentate în EIM. Pentru detalii vezi Studiul de Impact asupra Mediului – vol. 32, cap.4.3, p. 68-77.

2.Clădirile monument istoric, Zona Protejată Centrul Istoric Roșia Montană și elementele de peisaj din zona tăurilor

Așa cum s-a afirmat - în mod public - în cadrul Raportului Studiului de Impact asupra Mediului, de îndată ce Proiectul Minier Roșia Montană va fi aprobat, toate clădirile cu statut de monument istoric din Roșia Montană, proprietate a RMGC, vor intra într-un program complex de restaurare și conservare. Dacă vor exista imobile monument istoric ce vor rămâne proprietate a diferitelor instituții sau persoane fizice, cu acordul acestora, RMGC va contribui integral la restaurarea și a acestor imobile, în acord cu normele de specialitate emise de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național. Pentru detalii vezi Studiul de Impact asupra Mediului – vol. 33, cap. 3.2, p. 65-94.

Compania nu dorește “muzeificarea” acestei zone, această parte a localității va fi în continuare locuită de către localnici și - acolo unde s-au făcut achiziții imobiliare de către RMGC - de către angajați ai companiei, care vor lucra în viitor în cadrul proiectului. Aici urmează să se dezvolte oportunități privind noi locuri de muncă și mici afaceri legate de turism. În mod similar, părți din peisajul din jurul centrului istoric al Roșiei Montane pot fi deschise pentru turiști/incluse într-un circuit turistic în timp ce alte zone trebuie să rămână inaccesibile până la încetarea exploatarea miniere din apropiere.

Zona protejată – Centrul istoric al Roșiei Montane - va avea, conform planului urbanistic zonal aflat în curs de avizare, o suprafață de peste 137 ha și va cuprinde 35 de monumente istorice și alte valori de arhitectură din cadrul acestei localități (restaurate și puse în valoare), aici urmând a fi organizat un modern muzeu al mineritului cu expoziții de geologie, arheologie, etnografie (cu o secție în aer liber), patrimoniu industrial și o importantă componentă subterană localizată în jurul galeriei Cătălina Monulești. În această parte a localității, RMGC va urmări să promoveze dezvoltarea turismului tradițional (pensuni, mici localuri, case de vacanță, locuințe pentru angajați). În zona estică și sud-estică a centrului vechi se află tăurile istorice: Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel. În această zonă se poate dezvolta un turism modern, de agrement. Trebuie precizat că niciuna dintre casele monument istoric din cuprinsul Proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, respectiv toate cele 41 de clădiri monument istoric vor fi incluse într-un amplu program de reabilitare și restaurare (a se vedea Raportul EIM - vol. 33, respectiv Planul M – Plan de Management al Patrimoniului Cultural, partea II-a – Plan de Management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană, p. 74-91). Acest program este absolut necesar, dacă se dorește ca aceste case - indiferent de punerea în practică sau nu a Proiectului - să nu dispară în totalitate, dată fiind starea avansată de degradare în care se află în prezent. Este de menționat și faptul că zona protejată Centrul Istoric al comunei Roșia Montană face obiectul de studiu al planului de urbanism de tip PUZ-CP cu titlul “Zona Istorică Centrală Rosia Montana, Plan Urbanistic Zonal, Zona Construită Protejată” elaborat din inițiativa Consiliului Local al comunei Rosia Montana. În baza recomandărilor avizelor emise de Comisia Națională a Monumentelor Istorice zona protejată propusă a fost mărită de la 53 hectare la peste 130 de hectare (asigurându-se astfel și zona de protecție a zonei protejate) și cuprinde 317 case, din care treizeci și cinci clasate monument istoric, trei biserici, precum și intrarea în galeria de mină Cătălina-Monulești clasată drept monument istoric.

În urma finalizării etapei de consultări publice în decembrie 2009, planul urbanistic zonal pentru Centrul Istoric, menționat mai sus, a început parcurgerea procedurii de avizare, obținând în luna septembrie 2010 avizul de mediu din parte Agenției de Protecție a Mediului Alba, nr. 1586/06.09.2010. RMGC intenționează ca prin acest proiect minier să asigure pentru locuitorii comunei Roșia Montană standarde de viață ridicate în condițiile păstrării și punerii în valoare a patrimoniului cultural și a valorilor tradiționale.

3. Valorile de patrimoniu industrial din cadrul fostei exploatare miniere și din cel al viitoarei exploatare miniere preconizate de către RMGC

Pe baza unor situații existente în alte țări, ca de exemplu - Mina de cupru Kennecott, Salt Lake City, Utah, SUA; Mina de staniu (cositor) Pemali, Indonezia; Mina de ardezie Honister, Marea Britanie; Mina Martha, Noua Zeelandă - însuși dezvoltarea unui proiect minier de o asemenea amploare poate determina o componentă de turism conexă exploatare miniere propriu-zise.

Trebuie subliniat, în acest context, că numeroase comunități locale din foste zone miniere și-au concentrat eforturile – adesea prin crearea și administrarea unor fundații – pentru dezvoltarea potențialului turistic, acest proces fiind dublat de inițiative europene la cel mai înalt nivel – ca de exemplu The European Mining Heritage Initiative (MINTOUR), European Route of Industrial Heritage (ERIH), European Network of Mining Regions (ENRM).

Dintre cele mai semnificative exemple referitoare la transformarea unor foste zone miniere în atracții turistice pot fi amintite: Parcul minier de la Rio Tinto, Huelva, Spania (organizat pe bazele unei foste mari exploatare de cupru); Parcul turistic Cap'Découverte, regiunea Midi-Pyrénées, Franța (organizat pe bazele unei foste mari exploatare de cărbune); Big Pit - Muzeul Național al Cărbunelui, Blaenafon, Torfaen, Wales, Marea Britanie; muzeele miniere din Cehia de la Příbram, Hradec - Kutna Hora, Okd Landez, Ostrava; seria de muzee miniere cu circuite subterane din Slovenia de la Predil, Velenje, Idrija, Mežica etc.; seria de muzee miniere cu circuite subterane din Germania, de la Kupferberg, Goldkronach, Kali - Holungen/Schacht, Bad Ems, Frankenwald, acestea fiind doar câteva din numeroasele muzee cu tematică legată de minerit și istoria mineritului existente în Europa. De asemenea, există numeroase exemple similare în Statele Unite, Canada și Australia. RMGC a solicitat unor experți independenți elaborarea unei Strategii de turism pentru a vedea cum poate fi demarat acest proces.

4. Elemente de patrimoniu imaterial – tradiții, obiceiuri etc.

La Roșia Montană s-au păstrat, de-a lungul timpului, o serie de tradiții locale practicate cândva de această comunitate de mineri. Aceste tradiții locale – multe transmise oral din generație în generație - formează o parte semnificativă din patrimoniul cultural intangibil al localității. Arhiva de istorie orală realizată în anii 2002-2003 conține peste 100 de ore de înregistrări digitale cu interviuri, fiind, până în prezent, singura arhivă de acest fel care face referire la patrimoniul industrial și la tradițiile de viață ale unei comunități de mineri cu o îndelungată existență din Transilvania. Sărbătorile și ceremonialurile specifice zonei Roșia Montană diferă într-o anumită măsură de cele organizate în restul așezărilor rurale din Transilvania. Acest fapt poate fi explicat prin diversitatea etnică și religioasă existentă la Roșia Montană, diversele populații fiind atrase aici de existența rezervelor de aur. Toate aceste resurse culturale, la care se adaugă un important fond de imagini de arhivă, constituie un potențial semnificativ ce poate fi valorificat în cadrul viitorului muzeu de la Roșia Montană. Ca o sinteză a studiilor și cercetărilor a fost elaborat volumul intitulat „Roșia Montană. Studiu etnografic 2001”, elaborat sub coordonarea dr. Paula Popiu, lucrare care a fost publicată în anul 2004, de asemenea, ca parte a Programului Național de Cercetare „Alburnus Maior”.

Toate aceste elemente pot fi dezvoltate, cel puțin într-o anumită măsură, în paralel cu proiectul minier. Pentru aceasta se vor realiza drumuri și căi de acces separate de cele industriale, pentru ca turiștii să nu aibă posibilitatea de acces nesupravegheat în zonele în care se derulează proiectul minier. Este posibil ca unele elemente cu potențial turistic să nu poată fi dezvoltate la adevărata lor valoare până când unele dintre exploatare miniere nu își vor reduce sau înceta activitatea. Totuși, aceste elemente vor putea servi, printre altele, drept punct de plecare pentru dezvoltarea unei economii locale durabile.

Toate angajamentele asumate public de către companie în ceea ce privește contribuția la dezvoltarea potențialului turistic pornind de la valorile de patrimoniu ale zonei sunt prezentate pe larg în cadrul Raportului la Studiul de Impact asupra Mediului, vol. 33, Plan de Management pentru patrimoniul cultural.

Pentru a veni în întâmpinarea celor care consideră a fi o soluție amenajarea integrală a sitului pentru un circuit turistic, RMGC a contactat prestigioasa companie britanică Gifford pentru a face o evaluare a costurilor amenajării muzeistice a galeriilor din masivul Cărnic. Documentul elaborat de aceasta în colaborare cu firmele britanice Geo-Design și Forkers Ltd. poate fi consultat în anexa intitulată „Evaluarea costurilor lucrărilor de

amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic". În acest context precizăm că suma de amenajare calculată de experții britanici depășește 151 de milioane de euro, existând și un cost de întreținere de peste 1 milion euro pe an. Aceste sume credem că determină căutarea unor alte modalități de amenajare muzeistică, fezabile și din punct de vedere economic.

Ținând cont de importanța patrimoniului cultural de la Roșia Montană și de prevederile legale în vigoare, S.C. Roșia Montană Gold Corporation S.A. a alocat în perioada 2001-2010 un buget pentru cercetarea și conservarea patrimoniului cultural de peste 11 milioane USD. Mai mult decât atât, ținând cont de rezultatele cercetărilor, de opiniile specialiștilor și deciziile autorităților competente, bugetul prevăzut de către RMGC pentru cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural al Roșiei Montane în viitorii ani, în condițiile implementării proiectului minier, este de 25 de milioane de dolari, așa cum a fost făcut public în cuprinsul Raportului EIM (a se vedea vol. 32, Plan de management pentru patrimoniul arheologic din zona Roșia Montană, p. 78-79) și a fost suplimentat la peste 70 milioane de dolari, din cauza întârzierilor intervenite în procedura de evaluare și a realităților identificate în ultimii ani. Astfel, se are în vedere continuarea cercetărilor în zona Orlea, dar în special crearea unui **Muzeu modern al Mineritului** cu expoziții de **geologie, arheologie, patrimoniu industrial și etnografic**, precum și amenajarea accesului turistic în galeria **Cătălina-Monulești** și la monumentul de la **Tăul Găuri**, cât și **conservarea și restaurarea celor 41 de clădiri monument istoric și a zonei protejate Centru Istoric Roșia Montană**, precum și **reamenajarea, conservarea și reabilitarea clădirilor vernaculare din Centrul istoric al Roșiei Montane**.

Din toate cele expuse mai sus, rezultă că RMGC are în vedere, prin implementarea Proiectului și desfășurarea de activități prin care să contribuie la punerea în valoare a valorilor locale de patrimoniu.